

Hodnoty, túžby a obavy mládeže

Marcela Šarvajcová

ŠTEFAŇAK, Ondrej. *Hodnoty, túžby a obavy mládeže*. Nitra: UKF, 2018.
ISBN 978-80-558-1357-8.

Publikácia *Hodnoty, túžby a obavy mládeže* sa v aktuálnej spoločenskej situácii na Slovensku (ale nielen) venuje mimoriadne vhodnej a potrebnej téme. Nakoľko sa autor doc. PhDr. Ondrej Štefaňak, PhD. dlhodobo venuje téme hodnôt a všeobecne mladým ľuďom, každá z deviatich kapitol adresne odráža dôležitosť a atraktívnosť problematiky. Význam a hodnotu danej monografie zvyšuje aj sociologický výskum, ktorý autor predstavuje hneď v prvej kapitole. Výsledky práce sú veľmi vhodné na diskusiu v spoločenských ako aj pedagogických vedách.

Prvá, tzv. metodologická kapitola, popisuje výskumnú vzorku, ktorú tvorilo 1127 maturantov. V rámci kvantitatívneho výskumu autor zbieral dáta na dvanástich školách v troch regiónoch Spišskej diecézy. Ako ďalej autor píše, berie do úvahy a rozlišuje pojmy populácia a vzorka. Hĺbku a kvalitu práce dokazuje aj prepojenosť kvantitatívneho výskumu s kvalitatívnym, ktorý autor realizoval prostredníctvom 37 hĺbkových rozhovorov s triednymi učiteľmi zapojených škôl. Zber údajov prebehol v roku 2011 a dáta autor vyhodnotil pomocou štatistického softvéru SPSS.

Druhá a tretia kapitola sa venujú každodenným a základným hodnotám mládeže, čo možno považovať za veľmi vecnú diskusiu o hodnotách v sociológii. Autor naprieč celou knihou zdôrazňuje, akú dôležitú rolu zohrávajú hodnoty v procese individuálneho i sociálneho rozvoja človeka. V tejto časti môžeme nájsť prehľadné zobrazenie významu vybraných každodenných hodnôt (škola, práca, rodina, voľný čas, priatelia a známi, politika, náboženstvo, morálka, materiálne dobré, zdravie). Za základné hodnoty, ktoré autor analyzuje v tretej kapitole, sa považujú také hodnoty, ktoré dávajú zmysel a identitu rôznym spoločnostiam (pravdovravnosť, poslušnosť, solidarita medzi

ľuďmi, odpúšťanie previnení, pokora, stálosť presvedčenia, dávanie almužny, tolerancia, držanie sa morálnych zásad, starosť len o vlastné záujmy). Všetky spomínané hodnoty sú podrobené štatistickej analýze vzhľadom na stanovené nezávislé premenné (pohlavie, bydlisko, početnosť rodiny, výsledky v škole, materiálna situácia, vzťah k viere, účasť na bohoslužbách).

Mládeži a zmyslu života autor venuje ďalšiu kapitolu a možno súhlasiť s tým, čo píše, v jej úvode „...zmysel života spoznáваме vtedy, keď sa pokúšame dať odpovede na otázky, načo a prečo jestvujeme, kým by sme sa mali stať, k čomu by sme mali smerovať, čo by sme mali robiť, aby náš život bol vydarený, spravodlivý a šťastný...“ (s. 46) Táto kapitola prináša mimoriadne zaujímavé výsledky a názory mladých ľudí na otázku frekvencie premýšľania o zmysle a celi života či všeobecný vzťah k životu a jeho zmyslu. V neposlednom rade autor analyzuje súhlas/ nesúhlas mladých ľudí s názorom na výrok: *Mladí ľudia aj tak nezmenia tento svet a jediné čo môžu urobiť, je zmysluplne usporiadať vlastný život*. Táto časť je ukončená pozitívnym konštatovaním, že väčšina mladých ľudí bola presvedčená o tom, že môže prispieť k obnove spoločnosti. Záver kapitoly tvorí vyhodnotenie frekvencie premýšľania o smrti. Môžeme tu vidieť podľa môjho názoru trochu optimistický prístup autora, že „spolu len 14,9 % respondentov premýšľalo o smrti veľmi často alebo často“ (s. 61) Nie som si však istá, či necelých 15 % mládeže premýšľajúcej o smrti je „len“.

Ako jednu z najzaujímavejších častí knihy nielen pre sociologickú komunitu, ale aj pre bežného čitateľa možno považovať časť o zmyslotočných hodnotách, teda hodnotách, ktoré dávajú životu zmysel. Maturanti vyberali maximálne 5 pre nich najcennejších hodnôt z ponúknutých 13 (láska, dôvera ľudí, pocit, že som pre iných užitočný, rodinné šťastie, priatelia, peniaze a blahobyt, vzdelanie a vedomosti, práca, bohatstvo zážitkov, viera v nejaké ideály, hlboká náboženská viera, zanechanie nejakej trvalej stopy, spokojný život bez prekvapení, niečo iné). Na prvé tri miesta maturanti vybrali asi očakávané hodnoty – *láska* (92,1 %), *rodinné šťastie* (82,3 %) a *priatelia* (67,5 %). Na pomyselnom poslednom mieste sa umiestnila *viera v nejaké veľké ideály* (5,8 %).

Témou, ktorú v súvislosti s hodnotami autor neopomína sú životné obavy mládeže. Podobnou štruktúrou ako predošlé kapitoly autor podáva obraz o obavách, ktoré očami mládeže ohrozujú zmysel života. Z 10 situácií, ktoré mali maturanti na výber, s veľkým predstihom „vyhráva“ *ťažká choroba alebo strata zdravia* (81 %), za ňou nasleduje *obava zo straty blízkeho* (78,4 %). Podobne ako v predchádzajúcich kapitolách nasleduje porovnanie slovenskej mládeže s poľskou. Výsledky kvantitatívneho výskumu doc. Štefaňak ukončuje víziou osobnej budúcnosti a víziou spoločnej budúcnosti.

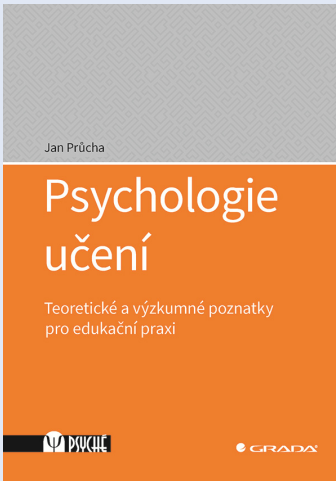
Tesne pred záverom autor prezentuje výsledky kvalitatívneho výskumu a obohacuje sociologické poznanie o pohľady učiteľov na tému hodnôt, túžob a obáv mládeže. Triednych učiteľov maturantov, ktorí sa zúčastnili kvantitatívneho výskumu sa autor prostredníctvom hĺbkových rozhovorov pýta: *Aké sú životné ciele dnešných mladých ľudí? V čom hľadá dnešná mládež zmysel života? Aké hodnoty sú pre nich najcennejšie a čoho*

sa najviac obávajú? Následne sa dočítame konkrétne vyjadrenia učiteľov a prepojenie a porovnanie výsledkov kvalitatívneho a kvantitatívneho výskumu.

V závere sa autor ešte raz zamýšľa nad tým, čo skúmal a konštatuje, že skúmaných maturantov „...charakterizuje v zásade prekvapujúco vysoká úroveň všeobecnej spokojnosti so životom.“ (s. 119) Vedecká monografia je písaná veľmi kultivovaným a príjemne odborných jazykom, vhodným aj pre čitateľa mimo sociologickej či pedagogickej obce, ponúka odpovede na aktuálne a zaujímavé otázky týkajúce sa mládeže na Slovensku, a hoci autor sám priznáva, že výsledky nemožno zovšeobecniť na celú slovenskú populáciu, čitateľ si vie urobiť obraz súčasného stavu aspoň prostredníctvom maturantov a učiteľov zo Spiša.

Kontakt:

Mgr. Marcela Šarvajcová, PhD.
Katedra sociológie, Filozofická fakulta
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre
B. Slančíkovej 1, Nitra 949 01 Slovensko
e-mail: msarvajcova@ukf.sk

Jan Průcha

Psychologie učení

Teoretické a výzkumné poznatky pro edukační praxi

GRADA

PSYCHIC

Psychologie učení

Teoretické a výzkumné poznatky pro edukační praxi
Jan Průcha

Fenomén učení hraje v životě všech lidí prvořadou roli – setkáváme se s ním od kolébky až do nejvyššího stáří. Kniha klade důraz nejen na klasické teoretické koncepty učení, ale i na aktuální problémy ve výchovně-vzdělávací praxi. Autor vychází ze současného názorového trendu v zahraniční psychologii a pedagogice, založeného na přesvědčení, že objasňování a ovlivňování veškerých edukačních procesů ve školním i jiném prostředí musí být podloženo důkazy. Proto je velká pozornost věnována výzkumům učení, jejich metodám a výsledkům, a to i těm, které jsou v českém prostředí málo známé nebo mohou být pro čtenáře jinak pozoruhodné.

Kniha je určena studentům pedagogických a psychologických oborů, učitelům a výzkumným pracovníkům ve společenskovědní oblasti.